

VAN İLİ METAL SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMA RAPÖRÜ

Dış Ticaret Birimi – 2024

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, Van ilinde metal sektörünün mevcut pazar araştırmasını, üretim kapasitesini, ihracat potansiyelini ve sektörel fırsatları analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, 2024 yılı Pazar Araştırma Raporu ve TRB2 Bölgesi verilerinden yararlanılarak stratejik ve uygulamaya yönelik bir perspektifle geliştirilmiştir.

Van, bölgesinde metal işleme, alüminyum doğrama, havalandırma sistemleri, çelik kapı ve tarım makine parçaları üretimi gibi alanlarda önemli bir üretim merkezidir. Ancak sektörde teknoloji yenileme, finansmana erişim ve nitelikli iş gücü konularında önemli gelişme alanları bulunmaktadır.

2. GİRİŞ VE KAPSAM

Bu rapor, Van Ticaret ve Sanayi Odası ile bölgedeki yatırımcı ve sanayicilere yönelik olarak hazırlanmış olup, metal sektörünün mevcut yapısını, güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koymak amacıyla düzenlenmiştir. Raporda masa başı araştırması, TRB2 Bölgesi anket sonuçları ve ulusal sektör verilerinden yararlanılmıştır.

3. VAN İLİ METAL SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Van, TRB2 bölgesinin sanayi merkezi konumundadır. Bölge de 7.215 kişiyi istihdam eden 2.480 KOBİ ve küçük ölçekli işletme bulunmaktadır.

Van Organize Sanayi Bölgesi ve Erciş Küçük Sanayi Sitesi'nde faaliyet gösteren metal işletmeleri; demir doğrama, alüminyum doğrama, havalandırma sistemleri, çelik kapı, kaynak işleri ve CNC lazer kesim alanlarında üretim yapmaktadır.

Metal sektörü, Van'daki toplam sanayi işletmelerinin yaklaşık %5'ini oluşturmakla birlikte, inşaat, tarım, makine imalatı ve mobilya gibi diğer sektörlerin ihtiyaç duyduğu metal aksamların üretimiyle dolaylı olarak bölge ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır.

4. ULUSAL VE KÜRESEL PİYASA ANALİZİ

Küresel metal piyasası 2023 yılında 4,2 trilyon dolar büyüklüğe ulaşmış olup, 2027'ye kadar %6,6 oranında büyümesi beklenmektedir. Türkiye metal sektörü ise 2022 yılında toplam 35,4 milyar dolar ihracatla ülke ihracatının %15,6'sını oluşturmuştur.

Jeopolitik gerilimlerin, tahmin döneminde metal üretim piyasasını olumsuz etkilemesi bekleniyor. Jeopolitik gerilimlerin yansımaları arasında Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, ticaret korumacılığı ve Orta Doğu'da artan askeri gerilimler yer alıyor. Rusya'ya uygulanan yaptırım, 1991 tarihli Kimyasal ve Biyolojik Silahların Kontrolü ve Savaşların Ortadan Kaldırılması Yasası'nın ihlaliyle ilgiliydi. Örneğin, Brexit'in Birleşik Krallık ile diğer Avrupa ülkeleri arasında daha fazla ticaret kısıtlamasına yol açması muhtemel. ABD de yerel üretimini artırmak için özellikle Çin ile çeşitli ticaret kısıtlamaları uyguluyor. Örneğin, ABD Ocak 2020 itibarıyla metaller ve metal ürünleri de dahil olmak üzere 550 milyar dolar değerinde Çin malına gümrük vergisi uyguladı. Orta Doğu'da ve küresel olarak diğer bölgelerde devam eden şiddet ve terörizmin de piyasayı olumsuz etkilemesi bekleniyor.

Çin, küresel üretimin %50'sinden fazlasını üreten dünyanın en büyük çelik üreticisidir. Küresel pazardaki büyüme, birçok gelişmekte olan bölgedeki hızlı kentleşme ve çeşitli sektörlerdeki güçlü Ar-Ge yatırımlarından kaynaklanmaktadır. Savunma, havacılık, otomotiv, petrol ve gaz, makine imalatı, tıbbi cihazlar, inşaat, tarım, tüketici ürünleri ve elektronik gibi çok çeşitli sektörlerde sac metale olan talebin artmasının büyümeyi hızlandırması beklenmektedir. Ayrıca, operasyonel verimliliği artırma ve yalın üretime yönelik mevcut odaklanma, Orijinal Ekipman Üreticileri arasında sac metal şekillendirmeye olan talebin artmasına katkıda bulunmaktadır. Sac metal üreticilerinin artan talebi karşılamak için geliştirdiği yenilikçi prefabrikasyon tekniklerinin büyümeyi daha da hızlandırması beklenmektedir. Metal üretim süreçlerinde robot'ların (bilgisayar kontrollü robotlar) kullanımıyla iş gücü açığının giderilebileceği öngörülmektedir.

Bu nedenle, giderek artan sayıda metal imalat tesisi, operasyonel verimliliği artırmak ve ürün kalitesini iyileştirmek için cobot'ları kullanmaktadır. Diğer yandan, sac metal imalat sektörü, kalıplama ve şekillendirme dahil olmak üzere çeşitli uygulamalarda temel araçlardan biri olarak CNC takım tezgahlarının kullanımını artırmaktadır.

Van ili, bu büyüme trendinden faydalanmak için özellikle alüminyum doğrama, havalandırma, çelik konstrüksiyon ve sac işleme alanlarında rekabet gücünü artırma potansiyeline sahiptir.

5. KOBİ'LERİN DURUMU VE SORUNLARI

METAL SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR

Çelik ve demir dışındaki Türk metal sektörünün ciddi bir hammadde sorunu bulunmaktadır. Sektör, birçok hammaddeyi çoğunlukla Londra Metal Borsası aracılığıyla dövize endeksli olarak yurt dışından satın almaktadır.

Döviz fiyatlarındaki değişimler, iç pazarlarda istikrarsız bir hammadde fiyatı anlamına gelmektedir. Ayrıca, Türkiye'de enerji maliyetleri oldukça yüksektir.

Yüksek maliyetler nedeniyle orta teknoloji ürünlerde rekabet gücümüz yüksek değildir. Bu durumda Doğu Avrupa hızla Türkiye'nin rakibi haline gelmektedir. Küçük ölçekli üreticilerimiz ise Türkiye'deki otomotiv ve makine imalat sektörleri gibi ana üretim fabrikalarına fason üretim yapmaktadır. Türkiye'de "Marka" sorunu zirvede. Sözleşmeli üretim, düşük kâr marjları elde etmek anlamına geliyor.

Türkiye'de metal sektöründeki KOBİ'lerin neredeyse tamamı, yurt içinde üretim yapan, düşük kâr marjlarıyla faaliyet gösteren küçük işletme grupları veya bireysel işletmelerdir.

İleri teknoloji edinme ve kullanma, rekabetçi ve yenilikçi ürünler üretme konusunda bir vizyon ve altyapıya sahip değiller. Ülkemize giren hammaddelerin tedarik süreleri, menşei ve içerikleri konusundaki belirsizlikler, kullanıcıların uygun zamanda, sürdürülebilir kalitede ve güvencede malzeme temininde zorluklar yaşamasına neden oluyor.

TRB2 BÖLGESİNDEKİ DURUM

TRB2 Bölgesi; Van (TRB21), Muş (TRB22), Bitlis (TRB23) ve Hakkâri (TRB24) illerini kapsayan istatistiksel olarak 41.093 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Mevcut proje ilk üç ili hedeflemektedir.

TRB2 Bölgesi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan araştırmaya göre Türkiye'nin en az gelişmiş bölgesidir. KOBİ'lerin üretim kapasitesindeki zayıflık, profesyonel yönetim ve kalifiye işgücü eksikliği, uygun makine ve ekipman eksikliği ve sermayeye erişimin sınırlı olması, TRB2 Bölgesi'nin metal işleme, otomotiv ve marangozluk sektörlerinin büyük potansiyelinden yararlanmasını zorlaştırmaktadır.

Van'daki metal işletmelerinin büyük çoğunluğu mikro ve küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. KOBİ'lerin başlıca sorunları hammadde tedariki, finansmana erişim güçlüğü, yüksek enerji maliyetleri, yetersiz teknolojik altyapı ve nitelikli personel eksikliğidir.

İşletmelerin ortalama kapasite kullanım oranı %46'dır. Ayrıca hammadde tedarik merkezlerine olan uzaklık (örneğin Gaziantep 511 km, İstanbul 1642 km) lojistik maliyetleri artırmaktadır.

TRB2 BÖLGESİNDEKİ KOBİ'LERİN ÖZELLİKLERİ

- İşletmeler çoğunlukla zanaatkârlar tarafından şahıs şirketi olarak kurulmuştur.
- Zanaatkârlar/KOBİ sahipleri mesleklerinde oldukça deneyimlidir. %85'inden fazlasının 10 yıldan fazla deneyimi vardır.
- Zanaatkârların/KOBİ'lerin neredeyse yarısı üretim ve ticari faaliyetleri birlikte yürütmektedir. Bir diğer büyük grup ise yalnızca üretimle ilgilenmektedir.
- Sipariş üzerine üretim yöntemini uygulamakta ve ürünlerini çoğunlukla Bitlis'teki tüketicilere, Van'daki perakendecilere doğrudan pazarlamaktadırlar. Görüşülen işletmeler Van'da daha büyük ve üretim hacmi daha yüksek olduğundan, pazarlama konusunda uzmanlaşmış satış noktaları bulmaları gerekmektedir.
- Toptancı hizmetlerini gerektiren planlı üretim TRB2 Bölgesi'nde yaygın değildir.
- Van'daki işletmelerin, ara mallar da dahil olmak üzere hammaddeleri büyük ölçüde Van ve diğer illerden tedarik ettikleri, Bitlis ve Muş'ta ise çoğunlukla diğer illerden tedarik ettikleri görülmektedir.
- Van'daki metal firmaları sac, Bitlis ve Muş'taki metal firmaları ise İstanbul, Gaziantep, Bursa, Adana, İzmir, Hatay ve Konya'daki toptancılardan sac, metal profil, köşebent, boru vb. tedarik etmektedir.
- Çelik kapı ve çatı üreticileri Gaziantep, Kayseri ve İstanbul'dan demir ve çelik çubuk tedarik etmektedir.
- Soba üreticileri Bursa'dan galvanizli sac, sac ve siyah sac tedarik etmektedir.
- Havalandırma sistemleri üreticileri Gaziantep, Şanlıurfa, İstanbul ve İzmir'den sac, galvanizli sac ve metal profil tedarik etmektedir.
- Bitlis'teki torna fabrikası Van, Konya ve Gaziantep'ten demir ve çelik çubuk tedarik etmektedir.
- Alüminyum ve PVC kapı ve pencere kasa üreticileri hammaddelerini Gaziantep, Diyarbakır, Malatya, Ankara ve Adana'dan getirmektedir.
- Pompa üreticisi malzemelerini Konya, Gaziantep ve İzmir'den sağlamaktadır.
- Otomatik panjur üreticisi malzemelerini Adana ve İstanbul'dan sağlamaktadır.

- Tedarikte karşılaştıkları en büyük sorunlar maliyet artışı ve teslimat tarihi sorunları vb.'dir. Maliyet artışı, ülke genelindeki tüm esnaf ve KOBİ'lerin ortak sorunudur. Ancak teslimat tarihi sorunları TRB2 Bölgesi'ne özgüdür. Ankete katılan işletmelerin çoğu hammaddelerini diğer illerden tedarik etmektedir.
- Esnaf/KOBİ'ler belirli bir malzeme sipariş ettiğinde, hemen bir kamyon bulunamamaktadır. Siparişler küçük partiler halinde verildiğinde daha fazla sorun yaşanmaktadır. Nakliye şirketi, kamyonu tam yüke ulaştırmak için ek yük aramaktadır. Bu da teslimat tarihi sorunlarına yol açmaktadır.
- İşletmelerin çoğunun kendi tesislerinde üretim gerçekleştirdiğini göstermektedir. İşletmelerin çoğu mikro ölçekli olduğundan ve sınırlı sayıda sipariş aldığından, küçük ölçekli olmalarına rağmen siparişleri kendi atölyelerinde karşılayabilmektedirler. Fason üretim yapmalarına gerek kalmamaktadır.
- Torna, freze, pres, kaynak makinesi gibi temel makinelere sahiptirler. Çok az işletmede CNC makinesi bulunmaktadır. Ankete katılan işletmelerin çoğu, makine parkurlarının yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu sonuç, projenin, en çok ihtiyaç duyulan makineler olması koşuluyla, gelişmiş makinelere sahip CUA'lar aracılığıyla TRB2 Bölgesi'ndeki KOBİ'lere yardımcı olabileceğini kanıtlamıştır.

ORTA VE UZUN VADELİ HEDEFLER

Görüşmeye katılan işletmelere, gelişim perspektiflerini öğrenmek amacıyla "Orta ve uzun vadeli hedefleriniz nelerdir?" sorusu sorulmuştur.

Seçenekler şunlardır:

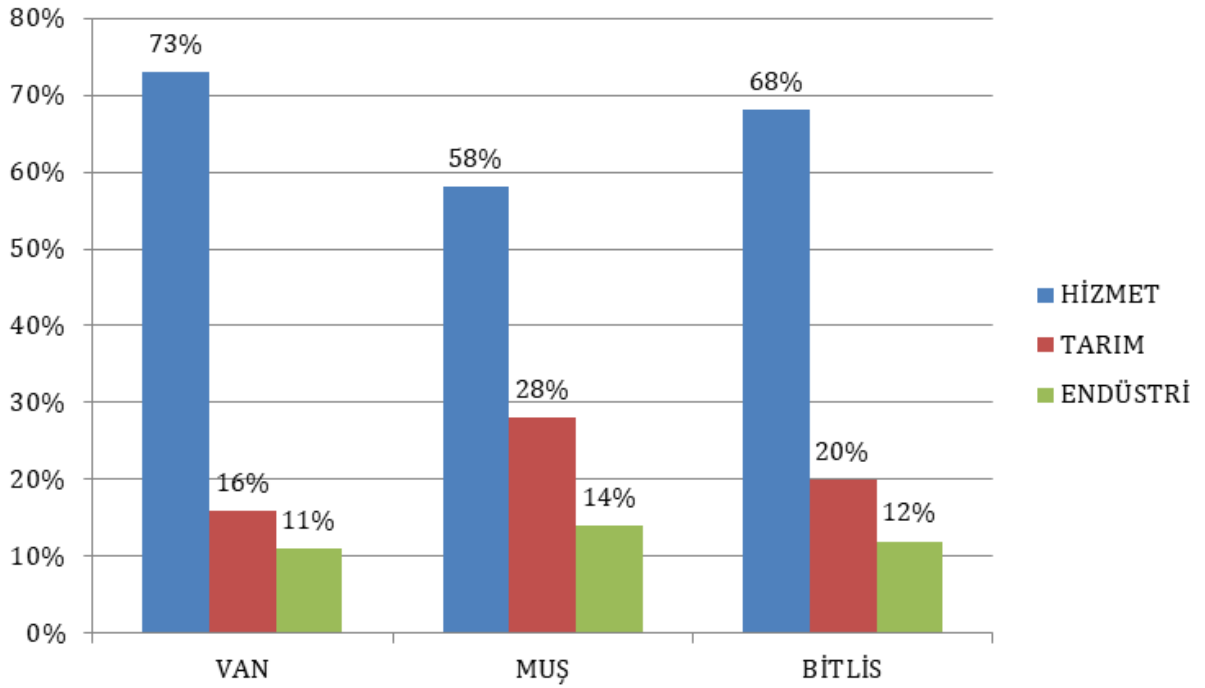
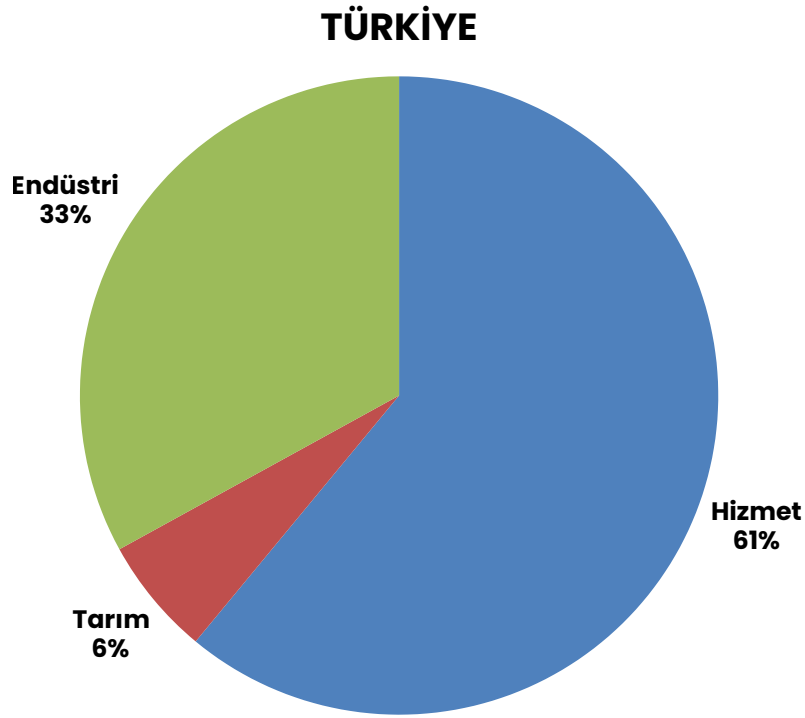
- Ürün yelpazesini artırmak
- Satışları artırmak
- Kapasite ve üretim hacmini artırmak
- Yeni teknoloji uygulamak
- İhracatı başlatmak/artırmak
- Diğer

Sonuçlar, KOBİ'lerin satışlarını, kapasitelerini ve üretim hacimlerini, ürün yelpazesini artırarak ve yeni teknoloji uygulayarak büyümede belirleyici olduklarını göstermektedir. Bu durum, KOBİ'lerin yerel esnaf ve KOBİ'lerle iş birliği yapma potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir; çünkü bu işletmeler, gelişmiş makineleri kullanmaya en istekli olanlardır.

Kapasitelerini ve üretim hacimlerini artırmak ve yeni teknoloji uygulamak isteyen esnaf ve KOBİ'ler, proje kapsamında KOBİ'ler aracılığıyla desteklenebilir. Böylece, bu makineleri satın almak için borçlanmadan kapasitelerini, üretim hacimlerini ve satış gelirlerini artırabilirler.

TRB2 BÖLGESİ SANAYİ

Sanayinin toplam GSYİH içindeki payının karşılaştırması aşağıda verilmiştir:

Ekonominin Sektörel Analizi – TÜİK Bölgesel Hesaplar

Sanayi, Türkiye'de toplam GSYİH'nin %33'ünü oluşturmaktadır. Ancak bu rakam TRB2 Bölgesi'nde neredeyse üçte bir oranındadır. TRB2 Bölgesi'nde sanayileşmenin geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

KOBİ'ler, yeni istihdam alanları yaratmadaki katkıları, piyasa koşullarındaki değişikliklere uyum sağlama kabiliyetleri ve ekonomik ve sosyal kalkınma üzerindeki etkileriyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde giderek daha vazgeçilmez hale gelmektedir. Bu gelişme, ülkeleri KOBİ'lerin tanıtımı ve geliştirilmesi için uygun politikalar belirlemeye yönlendirmektedir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ'ler) dünya ekonomisindeki rolü giderek artmakta ve önem kazanmaktadır. Türkiye'de ve dünyada KOBİ'ler ekonominin en büyük grubunu oluşturmaktadır. KOBİ'ler, Türkiye'deki işletmelerin yaklaşık %99,8'ini oluşturmaktadır. KOBİ'ler, Türkiye'deki istihdamın %77,8'ini, yatırımların %53,2'sini ve üretimin %54,2'sini oluşturmaktadır. TRB2 Bölgesi'ndeki işletmeler benzer özelliklere sahiptir. İşletmelerin ölçeklerine göre dağılımı aşağıda verilmiştir:

TRB2 BÖLGESİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN ÖLÇEK DAĞILIMI

İller	Mikro İşletmeler (%)	Küçük Ölçekli Sanayiler (%)	Orta Ölçekli Sanayiler (%)	Büyük Ölçekli Sanayiler (%)
Van	65.5	30.0	2.8	1.7
Muş	60.6	29.8	8.4	1.1
Bitlis	42.8	39.2	16.6	1.2

Kaynak: 81 İl Sanayi Durum Raporları - Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

TRB2 Bölgesi'nde sanayi ve madencilikte öne çıkan sektörler aşağıda sunulmaktadır.

TRB2 Bölgesi'nde sanayi ve madencilikte başlıca sektörler

Sektör	Van (%)	Bitlis (%)	Muş (%)
Gıda	23.34	15.48	21.35
Metal Olmayan Mineraller	15.33	28.57	9.55
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	10.8	8.33	10.11
Makine ve Ekipman	6.97	5.95	9.55
Mobilya	6.97	1.19	11.8
Kauçuk ve Plastik	5.57	1.19	7.3
Elektrik ve Havalandırma Sistemleri Üretimi ve Dağıtımı	5.57	3.58	3.37
Ana Metal İşleme	1.74	3.57	
Hazır Giyim	4.53	22.62	11.24
İmalat Metal Ürünleri	4.88	3.57	3.37
Metal Cevheri Madenciliği		2.38	
Kerestecilik	2.79	2.38	5.06

İçecekler	0.35	1.19	
Kayıtlı medyanın basımı ve çoğaltılması	1.05		2.81
Tekstil	0.35		1.69
Kağıt ve kağıt ürünleri üretimi	1.05		1.12
Elektrikli aletler	1.74		1.12
Kimyasallar	3.48		0.56
Elektronik ve optik aletlerin üretimi	1.05		
Kok kömürü üretimi	0.7		
İlaç ürünleri	0.7		
Diğerlerinin üretimi	0.35		
Toplam	0.69		

Kaynak: 81 İl Sanayi Durum Raporları – Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

TRB2 illerinde metal sektörünün payının yaklaşık %5 olduğu görülmektedir.

- • Ancak, ana sektörler göz önüne alındığında, tüm bu sektörlerin metal sektörünün hizmetlerine ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Örneğin, gıda sanayi, kazan, mikser, boru, dolum makinesi, paketleme makinesi vb. bakım ve onarımını gerektirir.
- • Matkaplar, ekskavatörler vb. madencilik, taş ocağı ve metal dışı minerallerin çıkarılması faaliyetlerinde kullanılır. Mobilya sanayi ise torna tezgahları, kaynak makineleri, testereler, döşeme makineleri, rendeler ve presler kullanır.

Plastik endüstrisi, blender, kazan, enjeksiyon makinesi vb. kullanır. Elektrik ve havalandırma sistemi üreticileri, bükme makineleri, kanal açma makineleri, kaynak makineleri, kordon makineleri vb. kullanır. Makine ve ekipman üreticileri ise düz makineler, kaynak makineleri, torna tezgahları, bükme makineleri vb. kullanır.

Tarım işletmeleri, traktör, saban vb. onarımlarına ihtiyaç duyar. Oto tamir servisleri, kapaklar, piston silindirleri, pompalar, valfler vb. gibi çok sayıda metal parçanın değiştirilmesini veya onarılmasını gerektirir.

Bu makinelerin parçaları sürekli kullanımdan dolayı aşınır ve onarılması veya değiştirilmesi gerekir. Civatalar, pimler, borular vb. en sık ihtiyaç duyulan parçalardır. Bu parçalar metal sektörü tarafından üretilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, metal sektörü, genel sanayi içindeki payına rağmen TRB2 bölgesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemizde ve TRB-2 Bölgesi'nde tarım makinelerinin kullanımında da bir sorun bulunmaktadır.

- İşletmelerin satın alma gücünün yetersiz olması,
- Kullanıcıların gerekli teknik bilgiye, yani eğitim eksikliğine sahip olmaması,
- İşletmelerin ve parsellerin küçük olması ve uygun makine setlerinin bulunmaması.
- Türkiye'de traktör ve tarım makinelerinin mevcudiyeti göz önüne alındığında, alan başına traktör sayısı ve gücünün dünya ortalamasının üzerinde ve gelişmekte olan ülkelerden çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, tarımın hâlâ önemli ölçüde iş hayvanları kullanılarak yapıldığı da bir gerçektir.

Genel olarak, tarım işletmelerinin ihtiyaçlarını aşan büyük ve güçlü traktörleri bulunmaktadır. Ayrıca, traktörlerin önemli bir kısmı tarımsal üretim faaliyetleri dışında kullanılmaktadır.

6. VAN METAL SEKTÖRÜ SWOT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER:

- Geniş üretim yelpazesi ve yerel talep
- OSB altyapısının gelişmiş olması
- Deneyimli zanaatkar ve üreticilerin varlığı
- Artan ihracat eğilimi

ZAYIF YÖNLER:

- Teknolojik altyapının zayıf olması
- Finansmana erişim zorluğu
- Nitelikli iş gücü eksikliği
- Yüksek enerji ve hammadde maliyetleri

FIRSATLAR:

- İnşaat ve tarım sektörlerindeki büyüme
- Ortak Kullanım Atölyeleri
- İhracat potansiyelinin artışı
- Bölgesel teşvikler

TEHDİTLER:

- Uzak tedarik zinciri
- Döviz dalgalanmaları
- Kalifiye işgücünün göçü

7. SEKTÖRÜN GELİŞME POTANSİYELİ VE ÇEŞİTLİLİĞİ

ALÜMİNYUM

Alüminyum, günümüzde hafifliği, dayanıklılığı, yüksek korozyon direnci, %100 geri dönüştürülebilirliği, elektriksel iletkenliği ve kolay şekillendirilebilirliğiyle birçok sektör için stratejik bir malzemedir. Otomotiv, havacılık, ulaştırma sektörünün çeşitli alanları, inşaat, tıp, gıda, havacılık, uzay ve savunma sanayi gibi birçok sektörün temel malzemelerinden biridir. Küresel alüminyum talebi ve gelecek projeksiyonları aşağıda verilmiştir:

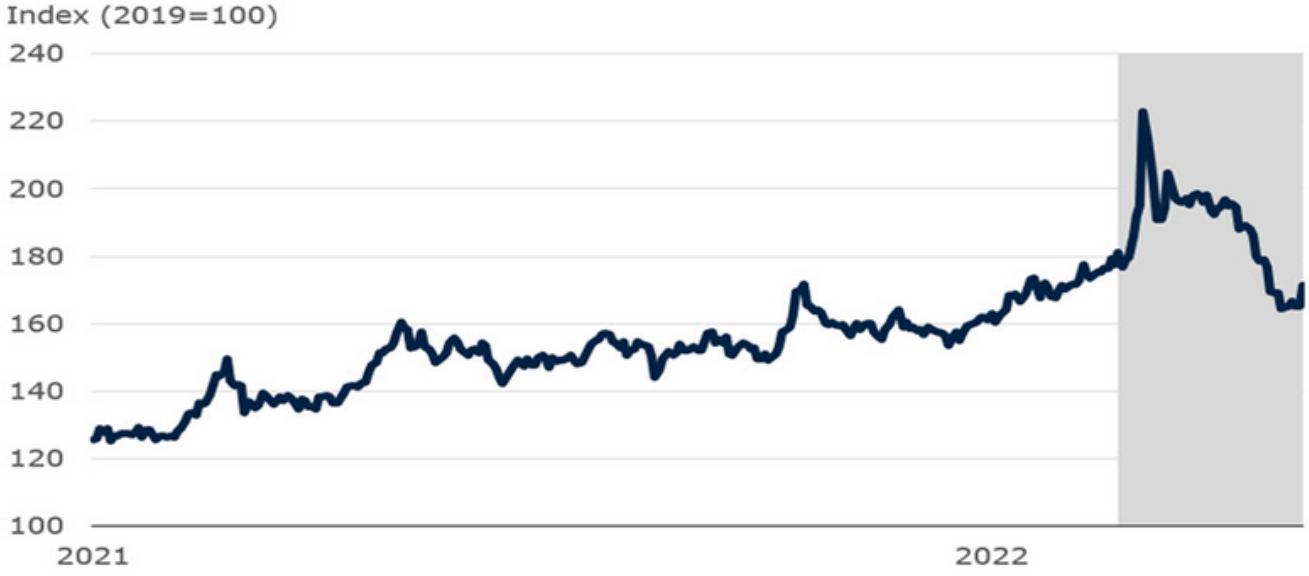
Yıl	Miktar
2005	45
2010	70
2015	73
2020	91
2025	113
2030	142

(*) Kaynak: Türkiye Metal ve Demir Dışı Metaller Meclisi Raporu – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – 2021

Küresel alüminyum talebindeki büyüme tahminlerine göre sektörel alanlardaki gelişmeler göz önüne alındığında, büyüme talebinin en güçlü kısmının ulaştırma sektöründen kaynaklanacağı tahmin edilmektedir.

BAKIR

Günümüzde dünya bakır tüketimi 13 milyon tonun üzerindedir. Demir ve alüminyumla birlikte en çok kullanılan metallerden biridir. Günümüzde dünyada üretilen bakırın önemli bir kısmı elektrik endüstrisinde, daha az bir kısmı ise inşaat, ulaştırma, makine ve teçhizat sektörlerinde kullanılmaktadır. Dünya Bankası'nın temel metal fiyat endeksi, alüminyum, bakır, kurşun, nikel, kalay ve çinko fiyatlarının ağırlıklı bir endeksidir ve 2021 ve 2022 küresel fiyatlarını gösteren rakam aşağıda verilmiştir:

Şekil 2: Dünya Bankası'nın temel metal fiyat endeksi, DB Metal Piyasası, 2023

Fiyatların yakın vadede yüksek seyretmesi bekleniyor; ancak arz belirsizliği ve tarihsel olarak düşük stoklar nedeniyle, zayıf küresel ekonomik büyümenin bu yılın ilerleyen dönemlerinde fiyatları etkilemesi muhtemel. Uzun vadede ise enerji geçişi, özellikle alüminyum, bakır ve nikel olmak üzere bazı metallerin fiyatlarında yeni bir yükseliş sağlayabilir.

ÖNEMLİ METAL PİYASALARINDA KÜRESEL DURUM

AVRUPA

AB, yaklaşık 448 milyonluk tüketici kapasitesi ve 33.928 ABD doları kişi başına düşen geliriyle dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer almaya devam etmektedir. AB, 15,1 trilyon ABD doları Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile dünyanın (ABD'den sonra) en büyük ikinci ekonomisidir.

AB'deki başlıca endüstrilerin gayri safi katma değerini gösteren tablo aşağıda verilmiştir:

Sektör	Miktar
İçecekler	201.9
Kağıt ürünleri	174
Temel demir ve çelik	134.5
Elektrik motorları	127.6
Ağaç ürünleri	125.8
Fırın ürünleri	122.3
Demir dışı metal	109.9
Bilgisayar ekipmanları	97.7
Hassas aletler	87.5

Kaynak: Türkiye Ticaret Bakanlığı, 2022

AB endüstrisinde katma değer yaratan en büyük 3. sektörün demir-çelik, en büyük 7. sektörün ise demir dışı metal olduğu görülmektedir. Ham çelik üretiminin büyüklüğünü gösteren temel veriler aşağıda verilmiştir:

AB'de ham çelik üretimine ilişkin temel veriler

Temel veriler	2019	2020	2021
Ham çelik üretimi (milyon ton)	160	132.2	152.6
İstihdam	320,177	310,609	308,675

Kaynak: Avrupa Çelik Birliği – Avrupa çeliği 2022 rakamları

Avrupa çelik endüstrisinin cirosu yaklaşık 125 milyar avro olup, yılda ortalama 153 milyon ton çelik üreterek yaklaşık 310.000 yüksek vasıflı kişiye doğrudan istihdam sağlamaktadır.

Çelik %100 geri dönüştürülebilir; Bu nedenle, döngüsel ekonominin temel bir parçasıdır. Temel bir mühendislik malzemesi olan çelik, aynı zamanda yenilikçi, CO2 azaltıcı teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında, kaynak verimliliğinin artırılmasında ve Avrupa'da sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesinde de önemli bir faktördür. Avrupa Komisyonu, AB mevzuatının sektörlerin yüksek düzeyde rekabet gücüne ulaşmasını sağlamayı ve onları AB'nin enerji verimliliği ve çevre hedeflerine ulaşmaya teşvik etmeyi amaçlamaktadır. AB çeliğinin en büyük 5 ihracat pazarı aşağıda verilmiştir:

AB'nin en büyük 5 ihracat pazarı (milyon ton)

Ülke	2019	2020	2021
Türkiye	3.6	3.2	3
ABD	2.5	1.6	2.2
İsviçre	1.7	1.6	1.7
Meksika	1	0.9	1.2
Çin	0.9	1	0.8

Kaynak: Avrupa Çelik Birliği - 2022 rakamlarıyla Avrupa çeliği

Türkiye'nin AB çeliğinin en büyük ihracat pazarı olduğu görülmektedir.

Van'daki metal işletmeleri, teknolojik modernizasyon ve kümelenme modelleri ile daha verimli hale gelebilir. CNC kesim, lazer teknolojileri, kaynak robotları ve 3D tasarım gibi yüksek teknoloji ekipmanların ortak kullanımı, bölge KOBİ'lerinin rekabet gücünü artıracaktır. Ayrıca, meslek liseleri ve üniversite iş birlikleriyle işgücü kalitesinin artırılması önemlidir.

İÇ PİYASADA MEVCUT DURUM

METAL SEKTÖRÜNE BAKIŞ

Metal sektörü, demir-çelik sektörü ve demir-çelik dışı metal sektörü olmak üzere iki bölümde incelenmektedir. Demir-çelik dışı sektör, alüminyum, kurşun, çinko, kalay, bakır vb. değerli metallerin üretim ve işlenmesini kapsamaktadır.

Türkiye demir ve demir dışı metaller sektörü, 2022 yılında bir önceki yıla göre %16,4 artışla 14.385 milyon dolar ihracat geliri elde ederken, çelik sektörü %5,3 düşüşe rağmen 21.062 milyon dolar ihracat geliri elde etmiştir. Demir ve demir dışı metaller sektörü, Türkiye'nin toplam ihracatından %6,3'lük pay alarak en başarılı 6. sektör olmayı başarırken, çelik sektörü %9,3'lük payla en başarılı 4. sektör olmuştur. Ülke ihracatı 2022 yılında yeni bir rekor kırarken, demir-çelik sektörleri Türkiye'nin toplam ihracatına %15,6 oranında katkı sağlayarak 35.400 milyon dolara ulaştı.

DEMİR-ÇELİK

2021 yılı itibarıyla çelik sektöründe faaliyet gösteren 40 tesisin 12'si Akdeniz Bölgesi'nde, dokuzu Marmara Bölgesi'nde, dokuzu Ege Bölgesi'nde, yedisi Karadeniz Bölgesi'nde ve üçü Orta Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır. 40 tesisin 26'sı elektrik ark ocağı, 11'i indüksiyon ocağı ve üçü yüksek fırın teknolojisine sahiptir.

Üretim kapasitesi son 11 yılda aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi artmıştır:

Ham çelik üretim kapasitesi (1.000 ton)

Tipi	2010	2015	2020	2021
Elektrik ark ocakları	33,400	38,700	39,800	40,400
Yüksek fırın teknolojisi	9,400	11,700	13,500	13,600
Toplam	42,800	50,400	53,300	54,000

Kaynak: Türkiye Metal ve Demir Dışı Metaller Meclisi Raporu – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – 2021

Çelik sektörüne genel bakış aşağıda verilmiştir:

Faaliyet	2021	2023	2023
Üretim (1.000 ton)	40,360	35,134	33,714
Tüketim (1.000 ton)	33,394	32,513	37,98
ihracat (milyon ABD doları)	23,831	19,612	-17.70%
ithalat (milyon ton)	17,813	18,058	1.40%

Kaynak: Türkiye Metal ve Demir Dışı Metaller Meclisi Raporu – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – 2021

Çelik üretimi ve ihracatının 2022 ve 2023 yıllarında 2021 yılına göre düştüğü görülmektedir.

Son yıllarda, inşaat sektörünün kullandığı uzun ürünler lehine çelik üretimindeki dengesizliği gidermek ve sektörün yassı ürün ihtiyacını ithalat yerine yurt içinden karşılamak amacıyla yassı ürün üretimine yönelik yatırımlar artmıştır. Bu bağlamda, yassı ürünlerin yarı mamulü olan slab üretiminin toplam ham çelik üretimi içindeki payı önemli ölçüde artmıştır.

Pandemi etkisiyle baskılanan talebin, 2021 yılında kısmi normalleşmeyle yeniden canlanmasıyla hammadde ithalatı artmıştır. Bu arada, çelik sektörünün toplam hurda tüketimi %15,7 artarak 30 milyon tondan 34,8 milyon tona yükselmiştir. Söz konusu tüketimin 25 milyon tonu ithalat yoluyla, 9,8 milyon tonu ise iç piyasadan karşılandı. 2021 yılında 25 milyon ton olan toplam hurda ithalatımızda %52 payla ilk sırada yer alan AB'den 13 milyon ton hurda ithal edildi ve %9,7 artış sağlandı.

8. POLİTİKA VE STRATEJİK ÖNERİLER

1. Van OSB ve Erciş'te Metal İşleme Kümelenmesi oluşturulmalı.
2. DAKA koordinasyonunda Ortak Kullanım Atölyeleri aktif biçimde işletilmeli.
3. Metal sektörüne yönelik finansman ve hibe programları (KOSGEB, TÜBİTAK, TKDK) tanıtılmalı.
4. Mesleki eğitim programları, sektörün teknolojik ihtiyaçlarına göre güncellenmeli.
5. İhracat potansiyeli olan işletmelere danışmanlık desteği verilmeli.
6. Yerel hammadde ve enerji maliyetlerini azaltacak bölgesel teşvikler sağlanmalı.

9. SONUÇ

Van ili metal sektörü, bölgesel sanayi gelişiminin ana bileşenlerinden biridir. Doğru yatırım, teknoloji ve eğitim politikalarıyla sektör hem iç pazarda hem de uluslararası alanda rekabetçi bir yapıya kavuşabilir. Van, stratejik konumu, gelişen OSB yapısı ve artan girişimcilik potansiyeliyle Doğu Anadolu Bölgesi'nin önemli metal işleme merkezlerinden biri olmaya adaydır.

Teşekkürler.

VAN İLİ METAL SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMA RAPORU

Dış Ticaret Birimi – 2024